

De levensjas

Bijna alle leerlingen van de openbare basisschool De Keerkring in Emmeloord deden mee aan het project 'De levensjas'. Het project leert kinderen om te gaan met verlieservaringen. Salma (10): "Ik kan nu ook weer lachen als ik aan mijn overleden oma denk."

oma's bril

geheime zakken!
hier zit mijn fluistersteen

De levensjas is een voorstelling voor leerlingen van de basisschool, waarbij pastor Liebeth Winters-Jonas een jas als metafoor voor het leven gebruikt. De verschillende tinten rood van de jas duiden op de verschillende levensfasen. In de jas zitten tal van zakken en zakjes, duidelijk zichtbare en geheime. Gezamenlijk stellen deze onder meer de opgeborgen levenservaringen voor, waaronder verlieservaringen.

De leerlingen van de basisschool kennen vooral verliezen van poezen, konijnen en andere huisdieren. Maar in elke klas zitten ook leerlingen die een oma, opa of ouder hebben verloren. 'De levensjas' zorgt ervoor, dat kinderen herinneringen delen en met elkaar over die verliezen praten.

Salma en Latifa (10) zitten samen in groep 6. Salma verloor in december vorig jaar haar beide oma's. De ene woonde in Marokko, de andere woonde letterlijk bij haar om de hoek. "Ik was vaak bij haar. Soms gingen we een eindje wandelen of ging ik mee boodschappen doen. Maar meestal deden we spelletjes. Vooral domino. Ze snapte dat spelletje niet zo goed. Als er bijvoorbeeld een blokje met een zes en een vier lag, snapte ze wel dat ze een zes of een vier daarbij moest aansluiten, maar ze legde bijna altijd de verkeerde kant er tegenaan."

Dominosteen

'De levensjas' daagt kinderen uit de herinneringen aan de overledene vast te leggen in een voorwerp. Dat kan een kunstwerkje zijn (van klei of papier bijvoorbeeld), maar even goed een verhaaltje. Salma maakte van klei een dominosteen. Ze maakte ook een dwergpapegaai ('Want die is ook dood'), en verbond die met de dominosteen. Ze bewaart het kunstwerkje sindsdien in haar nachtkastje. "Ik kan nog steeds snel verdrietig worden als ik aan mijn oma denk", zegt Salma. "Maar als ik nu denk aan hoe vaak ze zich vergiste met de dominosteen, kan ik ook wel weer om haar lachen."

Latifa's moeder overleed in mei 2007. "De meeste kinderen uit mijn klas wisten het niet. Ik heb er pas voor het eerst over gesproken toen die mevrouw met de jas in de klas kwam. Het was fijn om over mijn moeder te praten. Iemand zei toen: 'Als je over je moeder praat, is ze een beetje bij

je. Dan is ze niet echt weg.' Dat vond ik heel mooi." Voor Latifa was het nieuw om te merken dat meer leerlingen uit haar klas iemand hadden verloren. "Dan ben je er toch minder alleen mee."

Scheiding

De verliezen die kinderen lijden, gaan niet alleen over de dood. Bella (8) heeft vaak verdriet over haar vader, die ze - als gevolg van een scheiding - maar één keer in de drie weken een weekend ziet. Onderdeel van 'De levensjas' is, dat kinderen aan het eind van het project een mineraal ('een fluistersteen') meekrijgen. Bella heeft 'm op haar kamer in de boekenkast gelegd. "Hij ligt bij mijn allerleukste boek. Ik praat er iedere dag tegen. Dan zeg ik bij voorbeeld 'Goedemorgen'. Of ik zeg tegen de steen, dat ik mijn papa weer wil zien."

Voor de juffen Simone Prins en Wytse Elshof is de komst van 'De levensjas' van grote waarde geweest. Prins: "Omgaan met verlies is een moeilijk onderwerp. Maar op deze manier kan het heel goed met kinderen besproken worden. Natuurlijk wordt erbij gehuild, maar dat is niet erg. Er wordt ook evengoed weer gelachen." Het onderwerp suddert op een positieve manier door, is haar ervaring. "Het geeft ruimte aan het kunnen bespreken van de dingen waarover kinderen verdrietig zijn."

Directeur Jan Adema van De Keerkring overweegt 'De levensjas' eens in de vier, vijf jaar naar zijn school te halen. "Juist omdat het leven met verlieservaringen zo'n moeilijk onderwerp is, wordt er vaak wat krampachtig mee omgegaan. Dit project heeft die krampachtigheid doorbroken. Dat is voor iedereen zeer waardevol: niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor ons volwassenen."

Rob Bruntink

Het Netwerk Palliatieve Zorg Noord- en Oost-Flevoland won de Els Borst-prijs 2008, met het idee 'De Levensjas'.

Momenteel wordt er gewerkt aan een tweedaagse training om ook andere mensen te trainen, zodat scholen in heel Nederland het project kunnen inhuren.

Daarnaast worden er lezingen/ouderavonden gegeven. Voor meer informatie of boekingen: www.delevensjas.nl of www.netwerkpalliatievezorg.nl/ noordoostflevoland

Els Borst-prijs

De Els Borst-prijs wordt ieder jaar rondom de Internationale Dag van de Palliatieve Zorg uitgereikt. Ideeën voor verbetering van de bekendheid, bereikbaarheid en beschikbaarheid van palliatieve zorg voor het publiek, kunnen deze prijs winnen.

